

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ
РЕКОМЕНДАЦІЇ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

25.09.2019 року

м. Івано-Франківськ

№ 59/15-рк/к

ДМП «Івано-Франківськтеплокомуненерго»

вул. Б. Хмельницького, 59А

м. Івано-Франківськ, 76007

Про запобігання порушенням
законодавства про захист
економічної конкуренції

Адміністративна колегія Івано-Франківського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши подання відділу досліджень і розслідувань від 25.09.2019 № 59-03/87п та додані до нього матеріали щодо запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, які можуть міститись у діях державного міського підприємства «Івано-Франківськтеплокомуненерго»,

ВСТАНОВИЛА:

Івано-Франківським обласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України (далі - Відділення), на виконання доручення Голови Антимонопольного комітету України (далі – Комітет) від 12.03.2019 №13-01/237 та від 19.09.2019 № 13/01-960 щодо здійснення контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції органами державної влади, органами місцевого самоврядування та суб'єктами господарювання, які діють на регіональних ринках у сфері теплопостачання, проведено дослідження діяльності суб'єктів господарювання на ринку надання послуг з постачання теплової енергії (централізованого опалення та постачання гарячої води).

Послуги з постачання теплової енергії (централізованого опалення та постачання гарячої води) в м. Івано-Франківську в межах діючих мереж надає Державне міське підприємство «Івано-Франківськтеплокомуненерго» (далі – ДМП «ІФТКЕ», Підприємство) (місцезнаходження: 76007, Івано-Франківська обл., м. Івано-Франківськ, вул. Б. Хмельницького, 59А, ідентифікаційний код юридичної особи 03346058).

Згідно з даними Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, ДМП «ІФТКЕ» є юридичною особою, засновником якого є Івано-Франківська міська рада. Державну реєстрацію Підприємства проведено 28.02.1996.

Основним видом економічної діяльності ДМП «ІФТКЕ» за КВЕД-2010 є: 35.30 – постачання пари, гарячої води та кондиційованого повітря.

Виробництво теплової енергії, транспортування теплової енергії магістральними і місцевими (розподільчими) тепловими мережами та постачання теплової енергії підлягають ліцензуванню.

Законом України «Про природні монополії» ринок транспортування теплової енергії віднесений до сфери діяльності природної монополії, виробництва та постачання теплової енергії – до суміжних ринків.

Відповідно до статті 1 Закону України від 24.06.2004 № 1875-IV «Про житлово-комунальні послуги» житлово-комунальні послуги – це результат господарської діяльності, спрямованої на забезпечення умов проживання та перебування осіб у жилих і нежилых приміщеннях, будинках і спорудах, комплексах будинків і споруд відповідно до нормативів, норм, стандартів, порядків і правил.

Статтею 5 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» визначено, що послуги з постачання теплової енергії (централізованого опалення та постачання гарячої води) належать до комунальних послуг.

Частина четверта статті 19 Закону України від 24.06.2004 № 1875-IV «Про житлово-комунальні послуги» встановлює, що виконавцем послуг з централізованого опалення та послуг з централізованого постачання гарячої води для об'єктів усіх форм власності є суб'єкт господарювання з постачання теплової енергії (теплопостачальна організація).

За визначенням термінів, наведених у статті 1 Закону України «Про теплопостачання»:

- постачання теплової енергії (теплопостачання) – це господарська діяльність, пов'язана з наданням теплової енергії (теплоносія) споживачам за допомогою технічних засобів транспортування та розподілом теплової енергії на підставі договору;

- система централізованого теплопостачання – сукупність джерел теплової енергії, магістральних та місцевих (розподільчих) теплових мереж, що об'єднані між собою та використовуються для теплозабезпечення споживача, населеного пункту, яка включає системи децентралізованого та помірно-централізованого теплопостачання;

- теплоносій – рідка або газоподібна речовина, що циркулює у трубах або каналах і передає теплову енергію в системах теплопостачання, опалення, вентиляції та технологічних установках.

За визначенням термінів, наведених у пункті 2 Правил надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення та типового договору про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630 (далі – Правила):

централізоване опалення – послуга, спрямована на задоволення потреб споживача у забезпеченні нормативної температури повітря у приміщеннях квартири (будинку садибного типу), яка надається виконавцем з використанням внутрішньобудинкових систем теплопостачання;

централізоване постачання гарячої води - послуга, спрямована на задоволення потреб споживача у гарячій воді, яка надається виконавцем з використанням внутрішньобудинкових систем гарячого водопостачання.

Постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП) від 21.03.2017 № 304 ліцензії ДМП «ІФТКЕ» на право провадження господарської діяльності з:

- виробництва теплової енергії (крім діяльності з виробництва теплової енергії на теплоелектроцентралях, теплоелектростанціях, атомних електростанціях і когенераційних установках та установках з використанням нетрадиційних або поновлюваних джерел енергії) - АВ № 597451;

- транспортування теплової енергії магістральними та місцевими (розподільчими) тепловими мережами - АВ № 597452;

- постачання теплової енергії - АВ № 597453, переоформлені на безстрокові.

Підприємство здійснює господарську діяльність, надаючи споживачам платні послуги постачання теплової енергії (централізованого опалення та постачання гарячої води) та у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є суб'єктом господарювання.

Відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 5 березня 2002 року № 49-р, зареєстрованої у Міністерстві юстиції України 1 квітня 2002 року за № 317/6605 (із змінами) (далі – Методика), Відділенням досліджено становище ДМП «ІФТКЕ» на ринку надання послуг централізованого постачання теплової енергії (централізованого опалення та постачання гарячої води) в м. Івано-Франківську, за результатами якого встановлено наступне.

Товаром, щодо якого визначається монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання є послуги з постачання теплової енергії.

Продавцями послуг з постачання теплової енергії є суб'єкти господарювання, яких в установленому законодавством порядку визначено виконавцями вказаних послуг.

Споживачами послуг ДМП «ІФТКЕ» є, зокрема, фізичні особи, які отримують послуги з централізованого опалення від даного Підприємства внаслідок того, що системи теплозабезпечення їх приміщень (житлових та нежитлових) приєднані (підключені) саме до теплових мереж Підприємства.

Особливостями ринків виробництва, транспортування та постачання теплової енергії є те, що споживачі не мають альтернативи вибору надавача послуг.

Послуга з постачання теплової енергії за споживчими властивостями, умовами використання, технічними, експлуатаційними властивостями і характеристиками тощо не має товарів заміників.

Таким чином, товарними межами ринку, який досліджується, є послуги постачання теплової енергії (централізованого опалення та постачання гарячої води).

Територіальні (географічні) межі ринку певного товару відповідно до пункту 6.1. Методики визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої, з точки зору споживача, придбання товарів є неможливим або недоцільним.

Внаслідок технологічних особливостей процесу надання вказаних вище послуг, споживачі не можуть за звичайних умов легко перейти до споживання аналогічних послуг іншого суб'єкта господарювання, що, можливо, здійснює діяльність на території відповідного населеного пункту, оскільки кожен із таких суб'єктів здійснює діяльність у межах саме тих мереж, які йому належать (на праві власності, користування). Прокладення ж інших теплових мереж – поряд з існуючими, є економічно недоцільним, оскільки потребує витрачання значних матеріально-фінансових ресурсів.

Отже, територіальними (географічними) межами ринку послуг з централізованого опалення є територія в межах м. Івано-Франківська, де розташовані мережі, що використовуються (експлуатуються) ДМП «ІФТКЕ» для надання послуг постачання теплової енергії (централізованого опалення та постачання гарячої води) абонентам (споживачам) Підприємства.

Відповідно до пункту 7.1. Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу, протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.

Часовими межами даного ринку визначено період 2017-2018 рр. та січень-серпень 2019 року, оскільки за цей період часу структура даного ринку суттєво не змінювалася.

Потенційних конкурентів на вказаному ринку у Підприємства немає, оскільки у споживачів відсутня альтернатива отримання послуги з постачання теплової енергії від інших суб'єктів господарювання, незалежно від місця їх розташування.

Відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо на цьому ринку в нього немає жодного конкурента.

Отже, відповідно до абзацу другого частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», ДМП «ІФТКЕ» як суб'єкт природної монополії,

є суб'єктом господарювання, який у територіальних (географічних) межах м. Івано-Франківська, де розташовані мережі, які використовуються (експлуатуються) Підприємством для надання послуг постачання теплової енергії (централізованого опалення та постачання гарячої води) своїм абонентам (споживачам), займає монополіне (домінуюче) становище на ринку надання послуг постачання теплової енергії (централізованого опалення та постачання гарячої води), оскільки не має на цьому ринку жодного конкурента.

Врегулювання взаємовідносин у сфері надання послуг з постачання теплової енергії (централізованого опалення та постачання гарячої води) в територіальних межах розташування теплових мереж здійснюється Законами України «Про житлово-комунальні послуги», «Про теплопостачання», «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг» та іншими нормативно-правовими актами.

Підприємство внесено до реєстру ліцензіатів – суб'єктів природніх монополій, які підпадають під державне регулювання НКРЕКП.

Відповідно, встановлення тарифів ДМП «ІФТКЕ» на теплову енергію належить до повноважень НКРЕКП.

Постановою НКРЕКП від 10.12.2018р. №1743 встановлено наступні тарифи на послуги з централізованого опалення та централізованого постачання гарячої води, що надаються населенню ДМП «ІФТКЕ»:

Таблиця 1

№ п/п	Назва показника	Одиниця виміру	Тариф з ПДВ
1.	Двоставковий тариф на послугу з централізованого опалення		
1.1	умовно-змінна частина тарифу для абонентів житлових будинків з будинковими та квартирними приладами обліку теплової енергії	грн/Гкал	1312,11
1.2	умовно-змінна частина тарифу для абонентів житлових будинків без будинкових та квартирних приладів обліку теплової енергії	грн/кв.м	32,28
1.3	умовно-постійна частина тарифу	грн/Гкал/год	25760,36
2.	Одноставкові тарифи на послугу з централізованого постачання гарячої води		
2.1	за умови підключення рушникосушильників до систем централізованого постачання гарячої води	грн./м.куб.	82,83
2.2	за умови відсутності рушникосушильників	грн./м.куб.	76,29

Постановою НКРЕКП від 10.12.2018р. №1744 встановлено наступні тарифи на послуги з централізованого постачання гарячої води, що надаються для потреб управителів багатоквартирних будинків ДМП «ІФТКЕ», а постановою від 10.12.2018р. № 1706 встановлено тарифи на теплову енергію, її виробництво, транспортування, постачання для потреб населення ДМП «ІФТКЕ»:

Таблиця 2

№ п/п	Назва показника	Одиниця виміру	Тариф без ПДВ
1.	встановлення тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування, постачання для потреб населення ДМП «ІФТКЕ» Двоставковий тариф на теплову енергію		
1.1	умовно-змінна частина тарифу	грн/Гкал	1090,72
1.2	умовно-постійна частина тарифу	грн/Гкал/год	20626,94
2.	Тарифина послугу з централізованого постачання гарячої води		

2.1	з рушникосушильниками	грн./м.куб.	68,32
2.2	без рушникосушильників	грн./м.куб.	62,90

Постановою НКРЕКП №1707 від 10.12.2018р. «Про встановлення тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування, постачання для потреб бюджетних установ та інших споживачів (крім населення)» та №1745 від 10.12.2018р. «Про встановлення тарифів на послугу з централізованого постачання гарячої води, що надається для потреб бюджетних установ, інших споживачів (крім населення)» встановлено наступні тарифи для ДМП «ІФТКЕ»:

Таблиця 3

№ п/п	Назва показника	Одиниця виміру	Тариф для бюджетних установ без ПДВ	Тариф для потреб інших споживачів без ПДВ
1.	Двоставковий тариф на теплову енергію			
1.1	умовно-змінна частина	Гкал	1101,25	1127,42
1.2	умовно-постійна частина (місячна плата на одиницю теплового навантаження)	Гкал/год	20675,50	20675,38
2.	Послуга з централізованого постачання гарячої води	грн./м.куб	63,43	64,71

Постановою НКРЕКП від 25.06.2019 № 1174 затверджено «Порядок формування тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування та постачання» (далі – Порядок).

Цей Порядок визначає механізм формування тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування та постачання для суб'єктів природних монополій і суб'єктів господарювання на суміжних ринках, які провадять або мають намір провадити господарську діяльність з виробництва теплової енергії, її транспортування магістральними і місцевими (розподільчими) тепловими мережами та постачання, які є ліцензіатами НКРЕКП.

Порядок застосовується під час встановлення НКРЕКП тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування та постачання для суб'єктів природних монополій, а також для суб'єктів господарювання на суміжних ринках та поширюється на таких суб'єктів під час розрахунку зазначених тарифів.

Згідно з Порядком, для встановлення тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування, постачання ліцензіат з дотриманням вимог чинного законодавства, з урахуванням положень цього Порядку подає до НКРЕКП у термін до 01 квітня року планованого періоду у друкованому та електронному вигляді заяву про встановлення тарифів, розрахунки тарифів за встановленими формами з підтвердними, обґрунтовуючими, розрахунковими матеріалами і документами, що використовувалися для розрахунків тарифів, протокол проведення відкритого обговорення (відкритого слухання) на місцях, схвалену інвестиційну програму.

У разі зміни протягом строку дії тарифів величини окремих витрат, пов'язаних із провадженням ліцензованої діяльності з виробництва, транспортування, постачання теплової енергії, з причин, які не залежать від ліцензіата, зокрема збільшення або зменшення податків і зборів, мінімальної заробітної плати, прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб, зміни мінімальних обов'язкових гарантій в оплаті праці у сфері житлово-комунального господарства в частині формування ставок (окладів) для робітників та посадових окладів керівників, професіоналів, фахівців та

технічних службовців, орендної плати та амортизаційних відрахувань, витрат на покриття втрат ліцензіата, підвищення або зниження цін і тарифів на паливно-енергетичні та інші матеріальні ресурси, зміни обсягу фінансових витрат, складової планованого прибутку, за умови, що сумарно це призвело до зміни тарифних витрат більше ніж на 2 % від установленого рівня, може проводитися перерахування тарифів шляхом коригування лише тих складових частин структури тарифів, за якими відбулися цінові зміни в бік збільшення або зменшення.

Станом на вересень 2019 року ціна на природний газ суттєво знизилась. Зважаючи на початок опалювального сезону, в період якого витрати на комунальні послуги для споживачів є досить значними, приведення тарифів до економічно обгрунтованого рівня, з урахуванням зниження витрат на природний газ має велике соціальне значення.

Як встановлено Відділенням, ДМП «ІФТКЕ» не зверталось до НКРЕКП з приводу перегляду тарифів на теплову енергію (послуги з централізованого опалення та послуги з централізованого постачання гарячої води), у зв'язку з приведенням складових витрат на природний газ, розрахованих за цінами минулого періоду, до діючої ціни природного газу НАК «Нафтогаз України».

Отже, бездіяльність ДМП «ІФТКЕ», яка полягає у непроведенні та неподанні на розгляд НКРЕКП, у передбачений законодавством спосіб, розрахунків обсягів окремих витрат, які є складовими тарифів на теплову енергію (послуги централізованого опалення та постачання гарячої води), що зумовили б зниження тарифів, може призвести до порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом другим статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді бездіяльності суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, яка може призвести до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, що були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Враховуючи наведене, у зв'язку з наближенням опалювального сезону 2019/2020 рр. та з метою недопущення ущемлення інтересів споживачів послуг централізованого опалення та централізованого постачання гарячої води, керуючись пунктом 10 статті 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», пунктом 3 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 №32-р та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за № 291/5482, зі змінами, адміністративна колегія Івано-Франківського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

РЕКОМЕНДУЄ:

державному міському підприємству «Івано-Франківськтеплокомуненерго» (місцезнаходження: 76007, Івано-Франківська обл., м. Івано-Франківськ, вул. Б. Хмельницького, 59А, ідентифікаційний код юридичної особи 03346058) вжити заходів для запобігання вчинення ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції при застосуванні тарифів на теплову енергію (послуги централізованого опалення та постачання гарячої води), усунення причин виникнення цих порушень та умов, що їм сприяють.

Про результати розгляду цих рекомендацій просимо повідомити Івано-Франківське обласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України у 30-ти денний строк з дня їх отримання з наданням відповідних матеріалів.

Голова адміністративної колегії,
голова відділення

Т. Савчин